मृदमापस्तथान्नानि पत्रपुष्पफलानि च । असंवृतानि गृह्णीयात् प्रवृत्तानि च कार्य्यवान् ।
न शिल्पजीविकां जीवेद्धिरण्यं नोत कामयेत् । न द्वेष्टा नोपदेष्टा च भवेत निरुपस्कृतः । १९५
श्रद्धापूतानि भुञ्जीत निमित्तानि च वर्ज्जयेत् । स्वधावृत्तिरसक्तश्च सर्व्वभूतैरसंविदं
आशीर्युक्तानि सर्व्वाणि हिंसायुक्तानि यानि च । लोकसंग्रहधर्म्मश्च नैव कुर्य्यान्न कारयेत् ।
सर्व्वभावानतिक्रम्य लघुमात्रः परिव्रजेत् । समः सर्व्वेषु भूतेषु स्थावरेषु चरेषु च ।
परं नोद्वेजयेत् कञ्चिन्न च कस्यचिदुद्विजेत् । विश्वास्यः सर्व्वभूतानामयो मोक्षविदुच्यते ।
अनागतञ्च न ध्यायेन्नातीतमनुचिन्तयेत् । वर्त्तमानमुपेक्षेत कालाकाङ्क्षी समाहितः । १९०
न चक्षुषा न मनसा न वाचा दूषयेत् क्वचित् । न प्रत्यक्षं परोक्षं वा किञ्चिद्दुष्टं समाचरेत् ।
इन्द्रियाण्युपसंहृत्य कूर्म्माऽङ्गानीव सर्व्वशः । चक्षुरिन्द्रियमनोबुद्धिर्निरीहः सर्व्वतत्त्ववित् ।
निर्द्वन्द्वो निर्नमस्कारो निःस्वाहाकार एव च । निर्म्ममो निरहङ्कारो निर्य्योगक्षेम आत्मवान् ।
निराशीर्निर्गुणः शान्तो निराशङ्को निराश्रयः । आत्मसङ्गी च तत्त्वज्ञो मुच्यते नात्र संशयः ।
अपाणिपादपृष्ठन्तदशिरस्कमनूदरं । प्रहीनगुणकर्म्माणं केवलं विमलं स्थिरं । १९५
अगन्धमरसस्पर्शमरूपाशब्दमेव च । अनुगम्यमनासक्तमसंसक्तमपि चैव तत् ।
निश्चिन्तमव्ययं दिव्यं गृहस्थमपि सर्व्वदा । सर्व्वभूतस्थमात्मानं ये पश्यन्ति न ते मृताः ।
न तत्र क्रमते बुद्धिर्नेन्द्रियाणि न देवताः । वेदा यज्ञाश्च लोकाश्च न तपो न व्रतानि च ।
यत्र ज्ञानवतां प्राप्तिरलिङ्गग्रहणा स्मृता । तस्मादलिङ्गधर्म्मज्ञो धर्म्मतत्त्वमुपाचरेत् ।
गृहधर्म्माश्रितो विद्वान् विज्ञानचरितं चरेत् । अमूढो मूढरूपेण चरेद्धर्म्ममदूषयन् । १९१
यथैनमवमन्येरन् परे सततमेव हि । तथा वृत्तं चरेद्धर्म्मं सतां धर्म्ममकुत्सयन् ।
य एवं वृत्तसम्पन्नः स मुनिः श्रेष्ठ उच्यते । इन्द्रियाणीन्द्रियार्थांश्च महाभूतानि पञ्च च ।
मनो बुद्धिरहङ्कारमव्यक्तं पुरुषं तथा । एतत् सर्व्वं प्रसंख्याय यथावत्तत्त्वनिश्चयात् ।
ततः स्वर्गमवाप्नोति विमुक्तः सर्व्वबन्धनैः । एतावदन्तवेलायां परिसंख्याय तत्त्ववित् ।
ध्यायेदेकान्तमास्थाय मुच्यतेऽथ निराश्रयः । निर्म्मुक्तः सर्व्वसङ्गेभ्यो वायुराकाशगो यथा । १९६
क्षीणकोशो निरातङ्कस्तथेदं प्राप्नुयात् परं ।

इति श्रीमहाभारते आश्वमेधिके पर्व्वणि अनुगीतापर्व्वणि गुरुशिष्यसंवादे षट्चत्वारिंशोऽध्यायः ॥ ४६ ॥

॥ ब्रह्मोवाच ॥ संन्यासं तप इत्याहुर्वृद्धा निश्चितवादिनः । ब्राह्मणा ब्रह्मयोनिस्था ज्ञानं ब्रह्म परं विदुः ।
अतिदूरात्मकं ब्रह्म वेदविद्याव्यपाश्रयं । निर्द्वन्द्वं निर्गुणं नित्यमचिन्त्यगुणमुत्तमं ।
ज्ञानेन तपसा चैव धीराः पश्यन्ति तत्परं । निर्णिक्तमनसः पूता व्युत्क्रान्तरजसोऽमलाः ।
तपसा क्षेममध्वानं गच्छन्ति परमेश्वरं । संन्यासनिरता नित्यं ये च ब्रह्मविदो जनाः । १९९
तपःप्रदीप इत्याहुराचारो धर्म्मसाधकः । ज्ञानं वै परमं विद्यात् संन्यासं तप उत्तमं ।
यस्तु वेदनिराधारं ज्ञानं तत्त्वविनिश्चयात् । सर्व्वभूतस्थमात्मानं स सर्व्वगतिरिष्यते ।